

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Економічний факультет

Кафедра економіки

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ І ЗАХИСТУ
МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
РОБОТИ**

Освітній ступень «Магістр»

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальності: 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

Київ – 2024

УДК 631.11

Мета даних методичних вказівок полягає в наданні необхідної, науково-методичної і практичної допомоги здобувачам другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю 051 «Економіка» в організації підготовки, оформлення та прилюдного захисту магістерської кваліфікаційної роботи. Для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю 051 «Економіка» та науково-педагогічних працівників.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки (протокол № 19 від 30.05.2024 р.)

Рекомендовано Вченою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 12 від 13.06.2024 р.)

Укладачі д.е.н., професори: Байдала В.В., Ткачук В.А., Рогач С.М., Мірзоева Т.В., д.е.н. доцент Ланченко Є.О, к.е.н, доценти: Нагорний В.В., Балан О.Д., Гаврилюк І.П., Гуцул Т.А., Рубан О.О., Костюк Т.О., Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Чередніченко О.О., ст. викл. Коваленко Л.В.

Рецензенти: д.е.н. професор Негода Ю.В.
к.е.н. доцент Музиченко А.О.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ І ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти.

Галузь знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки».

Спеціальності: 051 «Економіка».

Освітня програма «Економіка підприємства»

Укладачі: БАЙДАЛА Вікторія Володимирівна
БАЛАН Олександр Дмитрович
ГАВРИЛЮК Іван Петрович
ГУЦУЛ Тетяна Анатоліївна
КОВАЛЕНКО Лариса Вікторівна
КОСТЮК Тетяна Олексіївна
ЛАНЧЕНКО Євгеній Олександрович
МІРЗОЄВА Тетяна Володимирівна

НАГОРНИЙ Віталій Володимирович
РОГАЧ Світлана Михайлівна
РУБАН Ольга Олександрівна
СТЕПАСЮК Людмила Михайлівна
СУЛІМА Наталія Миколаївна
ТКАЧУК Вадим Анатолійович
ЧЕРЕДНІЧЕНКО Олена Олександрівна

Видання здійснено за авторським редагуванням.
Відповідальний за випуск к.е.н., доц. О.Д. Балан.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Загальні положення та етапи виконання магістерської кваліфікаційної роботи	9
2 Вибір і затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи	13
3 Орієнтовна тематика випускних магістерських кваліфікаційних робіт	15
4 Розподіл функцій керівника магістерської кваліфікаційної роботи і здобувача другого рівня (магістерського) рівня освіти	19
5 Підготовка магістерської кваліфікаційної роботи та її структура	22
6 Вивчення літературних джерел за темою магістерської кваліфікаційної роботи	31
7 Збір матеріалу, його обробка та викладення змісту магістерської кваліфікаційної роботи	32
8 Оформлення магістерської кваліфікаційної роботи	33
9 Підготовка відгуку та рецензії для допуску до захисту магістерської кваліфікаційної роботи	42
10 Підготовка презентації до захисту магістерської кваліфікаційної роботи	45
11 Захист магістерської кваліфікаційної роботи	50
Додатки	55
А Заява студента для написання магістерської кваліфікаційної роботи	56
Б Форма опису роботи здобувача	57
В Титульна картка магістерської кваліфікаційної роботи	58
Г Титульний аркуш магістерської кваліфікаційної роботи	59
Д Завдання до виконання магістерської кваліфікаційної роботи	60
Е Орієнтовний зміст магістерської кваліфікаційної роботи	61
Ж Календарний план-графік	62
З Зразок оформлення списку використаних джерел	63
К Відгук на роботу здобувача освіти	66
Л Рецензія на роботу студента магістратури	68
М Зразок реферату магістерської кваліфікаційної роботи	69
Н Посилання на положення про магістерську кваліфікаційну роботу	71
П Вимоги щодо оформлення робіт, які подаються для перевірки на плагіат	72
Р Пам'ятка здобувачу освіти щодо загальних вимог до виконання магістерських кваліфікаційних робіт	73

ВСТУП

Впроваджена в Національному університеті біоресурсів і природокористування України та інших закладах вищої освіти двоступенева форма організації навчання і підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти зумовлює необхідність розробки методичних вказівок щодо написання магістерських кваліфікаційних робіт. Це зумовлено тим, що магістерська кваліфікаційна робота є найбільш важливою складовою навчального процесу здобувачів другого (магістерського) рівня освіти економічного профілю, головним засобом організації їх систематичної і самостійної роботи в опануванні обраної економічної спеціальності. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», з метою якісної та ефективної організації освітнього процесу підготовки здобувачів другого рівня (магістерського) рівня освіти в НУБіП України введено в дію Положення про підготовку і захист магістерської кваліфікаційної роботи, затвердженого вченою радою університету 26 вересня 2018р. протокол № 2 та доповнено 23 червня 2021 р. протокол № 11 (Додаток Н).

Метою підготовки магістерської кваліфікаційної роботи і її захисту для здобувачів, перш за все є систематизувати, закріпити і розширити теоретичні та професійні знання зі спеціальності, їх використання під час вирішення конкретних наукових і виробничих завдань, підтвердити кваліфікаційний рівень здобувача, спектр і глибину його знань, умінь і навиків з різних сфер функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, здатність до їх застосування в умовах певної виробничо-господарської ситуації, довести свою спроможність як професіонала, здатного працювати на успіх суб'єкта господарювання і України.

Практичне виконання магістерської кваліфікаційної роботи освітньо-професійною або освітньо-науковою програмами підготовки проводиться у формі наукових досліджень в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника кафедри економіки та фахівця з даного фаху. Основним змістом роботи є обґрунтування

методів вирішення конкретної економічної проблеми підприємств або організації – об'єкта дослідження.

У процесі підготовки магістерської кваліфікаційної роботи здобувачі мають розвинути широту свого теоретичного та практичного економічного мислення, набути відповідні навички виконання науково-дослідницької роботи, а під час захисту продемонструвати рівень своєї фахової підготовки.

Основні **завдання** написання і захисту магістерської кваліфікаційної роботи:

- вивчення або поглиблення й узагальнення теоретичних і методичних засад з вибраного напрямку дослідження;
- проведення всебічної діагностики ситуації з застосування сучасного економічного інструментарію;
- розроблення та оцінювання альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- обґрунтування запропонованих рішень із використанням ситуаційного аналізу;
- підготовка доповіді й наочних матеріалів, які передають основний зміст роботи та пропозиції автора, з подальшим їх публічним захистом.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів і пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних і соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально - економічні наслідки управлінських рішень.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

СК12. Здатність оцінювати стан і взаємозв'язки аграрних формувань різних типів, а також здійснювати моделювання їх розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-

практичних проблем.

ПРН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів і інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

ПРН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки

управлінських рішень.

ПРН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

ПРН16. Визначати та критично оцінювати стан і роль суб'єктів аграрного бізнесу у забезпеченні продовольчої безпеки країни та моделювати їх розвиток із урахуванням сучасних ризиків.

Таким чином, магістерська кваліфікаційна робота є самостійною науковою кваліфікаційною працею, в якій на основі виконаних її автором економічних досліджень і використаних літературних джерел логічно й послідовно викладено розв'язання теоретичної проблеми або прикладного завдання, що має відповідне значення для національної економіки.

Оскільки магістерська кваліфікаційна робота виконується здобувачем освіти самостійно для прилюдного захисту, то в ній повинна знайти відображення сукупність результатів і положень, які характеризують її автора, як здобувача другого (магістерського) рівня освіти, його особистий внесок у розробку відповідної теми. Положення, запропоновані здобувачем за формою і змістом мають бути всебічно обґрунтованими, чітко викладеними, аргументованими і співставленими з уже відомими науково-практичними розробками.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Магістерська кваліфікаційна робота – це самостійна індивідуальна кваліфікаційна робота з елементами дослідництва та інновацій, яка є підсумком теоретичної та практичної підготовки в рамках нормативної та вибіркової складових освітньо-професійної програми підготовки магістрів. Магістерська кваліфікаційна робота є формою контролю набутих здобувачем другого (магістерського) рівня освіти у процесі навчання інтегрованих знань, умінь, навичок, необхідних для виконання професійних обов’язків.

Виконання і захист магістерської кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання здобувачів за освітньо-професійною (освітньо-науковою) програмою підготовки магістрів і формою атестації здобувачів вищої освіти.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є проведення теоретичних і практичних досліджень, поглиблене осмислення професійної проблеми, розробка інноваційних пропозицій у певній сфері виробництва або наукової діяльності та заходів щодо їх впровадження.

Завдання магістерської кваліфікаційної роботи залежить від освітньої програми підготовки здобувачів другого рівня (магістерського) рівня освіти і полягає в дослідженні об’єкту, науковому обґрунтуванні результатів дослідження та практичному використанні їх у агропромисловому чи природоохоронному комплексах.

Практичне виконання магістерської кваліфікаційної роботи освітньо-професійною або освітньо-науковою програмами підготовки проводиться у формі наукових досліджень в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника університету та фахівця з даного фаху в оснащених навчальних, навчально-наукових, навчально-виробничих і навчально-науково-виробничих атестованих лабораторіях, на дослідних полях, у базових аграрних підприємствах, сучасних фермерських господарствах тощо. Етапи практичної підготовки магістерської

кваліфікаційної роботи фіксуються в індивідуальному плані здобувача другого рівня (магістерського) рівня освіти.

Наповнення магістерської кваліфікаційної роботи вміщує критичний аналіз літературних джерел і їх узагальнення, характеристики досліджених фактів, явищ і закономірностей і одержаних власних результатів досліджень. Висновки ґрунтуються на основі власних досліджень, викладаються чітко і лаконічно. Запропоновані інноваційні рішення мають бути науково обґрунтованими з відповідним аналізом і прогнозом результатів їх впровадження та з аналізом ризиків, які при цьому можуть виникнути.

Результати наукових досліджень викладаються логічно та аргументовано. При цьому варто уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології. Магістерська кваліфікаційна робота може містити знаковий апарат (формули, графіки, діаграми, схеми, таблиці тощо).

Магістерська кваліфікаційна робота виконується державною мовою (українською) з урахуванням орфографічних, пунктуаційних і стилістичних норм. Наукову інформацію в ній необхідно викладати в повному обсязі, висвітлюючи одержані результати дослідження, з детальним описом методів дослідження. Наукова інформація має бути висвітлена на фактичному матеріалі з обґрунтуванням новизни та практичного значення роботи.

Основними етапами підготовки та виконання магістерської кваліфікаційної роботи є:

- вибір теми та її затвердження;
- розробка завдання (Додаток Д) та складання поетапного плану виконання магістерської кваліфікаційної роботи (Додаток Ж);
- опрацювання літературних джерел;
- збирання фактичного матеріалу під час практик;
- обробка матеріалу з застосуванням сучасних методів статистичного аналізу;
- написання першого варіанту тексту роботи, подання його на ознайомлення керівнику;

- усунення недоліків, підготовка остаточного варіанту тексту, оформлення магістерської кваліфікаційної роботи;
- отримання відгуку керівника магістерської кваліфікаційної роботи (Додаток К);
- подання зброшурованої у твердій палітурці завершеної магістерської кваліфікаційної роботи на кафедру;
- внутрішнє рецензування магістерської кваліфікаційної роботи (Додаток Л);
- захист магістерської кваліфікаційної роботи на засіданні випускової кафедри;
- подання електронної версії роботи з формою опису роботи магістра (додаток О) для перевірки на плагіат (додаток П);
- захист магістерської кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії (далі – ЕК).

Етапи практичної підготовки магістерської кваліфікаційної роботи фіксуються в індивідуальному плані здобувача другого (магістерського) рівня освіти (Додаток Ж). Двічі за період навчання здобувач проходить атестацію на засіданні випускової кафедри, де звітує про стан виконання індивідуального плану та магістерської кваліфікаційної роботи. За результатами звіту керівник доповідає про хід виконання індивідуального плану, помилки і неточності у виконанні магістерського дослідження, визначаючи способи їх усунення. У результаті обговорення приймається рішення «атестувати», «не атестувати» здобувача, яке відображається у протоколі засідання кафедри.

Вимоги до організації підготовки і захисту магістерських кваліфікаційних робіт – згідно рішення Вченої ради НУБіП України необхідно:

для здобувачів 1 року навчання

- до 1 жовтня провести розподіл за магістерськими програмами;
- до 30 жовтня затвердити теми магістерських кваліфікаційних робіт;
- до 30 листопада провести презентації мети, задач і методів дослідження на засіданні кафедри економіки;
- до 30 травня провести презентації теоретичної складової магістерських

кваліфікаційних робіт на засіданні кафедри економіки;

для здобувачів 2 року навчання:

- до 30 жовтня представити постерні презентації магістерської кваліфікаційної роботи на факультеті;
- до 30 листопада попередній захист магістерських кваліфікаційних робіт на кафедрі.

Магістерська кваліфікаційна робота – це кваліфікаційний документ, на підставі якого екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки здобувача та його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

До захисту магістерської кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які успішно склали екзаменаційні сесії, пройшли практики, захистили відповідні звіти, виконали всі завдання індивідуального плану, пройшли попередній захист магістерської кваліфікаційної роботи на випусковій кафедрі та перевірку на плагіат.

Здобувачам другого (магістерського) рівня освіти, які успішно склали державні екзамени й захистили магістерську роботу згідно з освітньою програмою підготовки, рішенням екзаменаційної комісії присуджується відповідний ступінь вищої освіти та присвоюється відповідна кваліфікація.

2. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вибір проблеми дослідження – відповідальний момент, від якого значною мірою залежить успіх усього дослідження здобувача. Проблема дослідження визначається виходячи з наукових інтересів здобувача, тематики наукових досліджень кафедри, замовлень різних суб'єктів господарювання тощо.

Вибір проблеми наукових досліджень для виконання магістерської кваліфікаційної роботи не обмежується окремими галузями економіки, видами діяльності, організаційно-правовими формами та формами власності підприємств, установ і організацій, на матеріалах яких буде ґрунтуватися магістерська кваліфікаційна робота. Як правило, вибір здобувачем теми магістерської кваліфікаційної роботи зумовлений виконанням окремих індивідуальних робіт із елементами наукових досліджень у минулому. Такий підхід до організації процесу написання магістерської кваліфікаційної роботи є ефективним, адже у процесі поточного навчання здобувачі вже набули певних знань з обраної проблеми досліджень, тому здатні більш професійно вирішувати питання вдосконалення практичної діяльності.

Тематика магістерських кваліфікаційних робіт на кафедрі поновлюється кожного навчального року, здобувачі мають право самостійного вибору теми магістерської кваліфікаційної роботи в межах освітньої програми. Оновлюючи тематику магістерських кваліфікаційних робіт, випусковим кафедрам необхідно дотримуватись такої структури: 60% – теми фундаментального характеру (традиційні теми, які дають базову фахову основу підготовки), 25% – теми інноваційного характеру (відповідають сучасним проблемам науки і практики, передбачають накладання якоїсь додаткової умови), 15% – теми неординарного характеру (підтвердження або спростування існуючих гіпотез і висунення нових).

При виборі теми магістерської кваліфікаційної роботи варто враховувати її актуальність і новизну, наявність наукової бази для виконання, можливість

отримання та опрацювання експериментального матеріалу, наявність власних науково-технічних і методичних розробок, майбутнє місце працевлаштування.

Виконання магістерської кваліфікаційної роботи базується на матеріалах обраного об'єкту дослідження. Окрім того, визначається місце об'єкта дослідження в районі (регіоні, відповідній галузі). Не дозволяється виконувати магістерську роботу кільком здобувачам однієї академічної групи з однієї і тієї ж теми, на базі одного й того самого підприємства. Якщо однакову тему магістерської кваліфікаційної роботи виявило бажання писати декілька здобувачів, остаточне рішення приймає завідувач кафедри, виходячи зі строків (дати) подання заяв здобувачами на кафедру.

Вибрана здобувачем освіти тема **закріплюється** за ним на підставі його письмової заяви на ім'я декана економічного факультету (додаток А). Здобувачам освіти заочної форми навчання пропонується обирати тему магістерської кваліфікаційної роботи з урахуванням потреб виробництва, зокрема підприємств, установ, де вони працюють.

Для наукового керівництва магістерською роботою наказом ректора НУБіП України за поданням кафедри призначається керівник. За здобувачем освітньо-професійної чи освітньо-наукової програми підготовки закріплюється один керівник. Керівниками магістерських кваліфікаційних робіт можуть бути науково-педагогічні працівники НУБіП України з науковим ступенем доктора наук або кандидата наук, коло наукових і фахових інтересів яких відповідає тематиці магістерської кваліфікаційної роботи. За одним керівником закріплюється **до п'яти** здобувачів освіти на навчальний рік згідно наказу Міністерства науки і освіти України від 07.08.2002 р. № 450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів».

3. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ВИПУСКНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Право вибору теми магістерської кваліфікаційної роботи надається здобувачу освіти в межах орієнтовної тематики, яка затверджена кафедрою та погоджена з деканатом факультету. При виборі теми магістерської кваліфікаційної роботи варто керуватися власними навчальними та науково-дослідними інтересами, наявністю теоретичної бази і власних розробок, можливістю отримання необхідних матеріалів під час проходження виробничої практики, орієнтацією на характер майбутньої професійної діяльності. На кафедрі економіки оновлено перелік орієнтовних тем випускних магістерських кваліфікаційних робіт.

Базові (фундаментальні):

1. Формування системи соціально-трудових відносин у агропромислових формуваннях.
2. Розвиток соціально-трудових відносин у малих формах аграрного господарювання.
3. Ефективність використання людських ресурсів у сільськогосподарських підприємствах.
4. Формування й використання трудового потенціалу в підприємствах аграрного сектора економіки.
5. Зайнятість і соціальний захист у особистих селянських господарствах.
6. Розвиток системи мотивації праці в сільськогосподарських підприємствах.
7. Мотивація та оплата праці в агропромислових формуваннях.
8. Організаційно-економічні засади оплати праці в сільськогосподарських підприємствах.
9. Нормування й оплата праці в сільськогосподарських підприємствах різних форм господарювання.
10. Організація та оплата праці у фермерських господарствах.
11. Удосконалення мотивації праці в системі управління соціально-економічним розвитком села.

12. Формування соціальної відповідальності суб'єктів аграрного підприємництва.
13. Формування соціальної відповідальності у фермерських господарствах.
14. Якість трудового життя працівників сільськогосподарських підприємств.
15. Розвиток кооперації праці в сільськогосподарському виробництві.
16. Ефективність використання людських ресурсів у сільських підприємствах.
17. Формування й використання трудового потенціалу підприємствами (за видами економічної діяльності).
18. Розвиток соціально-трудових відносин у сільськогосподарських підприємствах.
19. Регулювання оплати праці в сільськогосподарських підприємствах.
20. Формування системи мотивації праці в сільськогосподарських підприємствах.
21. Формування та ефективність використання виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємств.
22. Персонал підприємства та ефективність його використання.
23. Ефективність виробництва продукції рослинництва (тваринництва)
24. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств на ринках аграрної продукції.
25. Ефективність виробництва органічної продукції в сільськогосподарських підприємствах.
26. Економічне обґрунтування оптимізації витрат на виробництво продукції (за видами) у сільськогосподарських підприємствах.
27. Економічний механізм прибуткового виробництва (по видах продукції та галузях) у підприємствах.
28. Економічний механізм раціонального використання земельних ресурсів сільськогосподарського підприємства.
29. Економічна ефективність використання матеріально-технічного потенціалу в сільськогосподарських підприємствах.

30. Ефективність господарської діяльності переробних підприємств і шляхи її підвищення.
31. Диверсифікація виробничої діяльності підприємства та її ефективність.
32. Економічна оцінка господарських рішень у підприємствах (за видами економічної діяльності).
33. Економічна ефективність використання відходів сільського господарства для виробництва енергії на підприємстві.

Інноваційні:

34. Ефективність використання трудового потенціалу в інноваційно орієнтованих сільськогосподарських підприємствах.
35. Наукові засади та моделі соціальної відповідальності суб'єктів аграрного підприємництва.
36. Наукові засади соціального інвестування сільськогосподарських підприємств різних форм господарювання.
37. Інноваційні засади організації праці та продуктивної зайнятості в агропромислових формуваннях.
38. Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств та заходи щодо її активізації.
39. Економічна оцінка природоохоронних заходів у сільськогосподарських підприємствах.
40. Економічна ефективність господарської діяльності підприємств закритого ґрунту.
41. Ефективність вирощування біоенергетичних культур у сільськогосподарських підприємствах.
42. Забезпечення економічної ефективності функціонування підприємства з переробки вторинної сировини.
43. Ефективність використання транспорту в сільськогосподарських підприємствах.
44. Оплата праці та якість трудового життя працівників сільськогосподарських підприємств.

Неординарні:

45. Ефективність функціонування підприємств в ІТ-галузі.
46. Ефективність функціонування підприємств в ІТ-сфері.
47. Формування системи мотивації праці в господарських структурах агрохолдингового типу.
48. Оцінка господарських ризиків підприємства.
49. Формування конкурентоспроможності підприємства в умовах розвитку біосоціоекономіки.

Комплексні теми:

50. Економічна ефективність виробництва та страхування продукції рослинництва (тваринництва) в сільськогосподарському підприємстві.
51. Економічна оцінка інноваційних технологій виробництва, зберігання й переробки сільськогосподарської продукції (за видами діяльності) у підприємстві.
52. Економічна оцінка інноваційності сівозмін у сільськогосподарських підприємствах.

Закріплення за здобувачами освіти тем магістерських кваліфікаційних робіт і керівників оформлюється наказом ректора НУБіП України за поданням деканату відповідного факультету або директорату ННІ, після узгодження навчальним відділом університету протягом двох місяців від дня зарахування (до 30 жовтня поточного року) на освітню програму підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти.

Тема магістерської кваліфікаційної роботи може бути уточнена за заявою здобувача освіти на засіданні кафедри, але не пізніше, ніж за шість місяців до визначеного терміну подання завершеної магістерської кваліфікаційної роботи до захисту. Зміна теми магістерської кваліфікаційної роботи оформлюється наказом ректора університету за поданням деканату відповідного факультету після узгодження з навчальним відділом університету.

4. РОЗПОДІЛ ФУНКЦІЙ КЕРІВНИКА МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ І СТУДЕНТА (СЛУХАЧА)

У відповідності з Положенням про підготовку і захист магістерської кваліфікаційної роботи в Національному університеті біоресурсів і природокористування України **керівник магістерської кваліфікаційної роботи виконує такі функції:**

- пропонує здобувачам освіти теми магістерських кваліфікаційних робіт відповідно до свого наукового напрямку діяльності, освітньої програми, магістерської програми та потреб установ, підприємств, організацій;
- формує разом із здобувачем завдання на підготовку магістерської кваліфікаційної роботи;
- надає допомогу в підготовці індивідуального плану роботи та контролює його виконання;
- протягом усього періоду навчання на основі аналізу підготовлених здобувачем матеріалів фіксує його виконання, про що звітує на засіданні кафедри;
- рекомендує здобувачу необхідну нормативну, навчальну, довідкову літературу та інші джерела для самостійного опрацювання;
- надає консультативну допомогу здобувачу під час виконання ним роботи згідно з затвердженим на кафедрі розкладом і графіком самостійної роботи;
- аналізує та контролює організацію самостійної роботи здобувача магістратури;
- залучає здобувачів другого (магістерського) рівня освіти до наукової роботи;
- допомагає здобувачу готувати наукові публікації за результатами досліджень і сприяє їх опублікуванню у фахових виданнях, матеріалах наукових конференцій, симпозіумів, круглих столів тощо;
- рекомендує бази та забезпечує відповідну якість проходження науково-дослідної практики;

- несе відповідальність за випадки виявлення академічного плагіату в магістерській роботі здобувача освіти;
- готує об'єктивний відгук на магістерську роботу перед її захистом на кафедрі;
- допомагає з підготовкою автореферату магістерської кваліфікаційної роботи (для здобувачів освітньо-наукової програми підготовки);
- бере участь у засіданні кафедри під час попереднього захисту магістерської кваліфікаційної роботи;
- сприяє працевлаштуванню випускника магістратури.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи несе особисту відповідальність за повноту і якість виконання вищезазначених функцій.

Студент (слухач) виконує такі функції:

- визначається з темою магістерської кваліфікаційної роботи відповідно до своєї освітньої програми та магістерської програми;
- разом із керівником формує завдання на підготовку магістерської кваліфікаційної роботи;
- складає індивідуальний план роботи і відповідає за його вчасне виконання;
- добирає і опрацьовує нормативні документи, навчальну, наукову й довідкову літературу та інші джерела;
- критично аналізує позиції різних авторів на проблеми, що мають безпосереднє відношення до роботи та визначає своє особисте ставлення до них;
- узагальнює матеріали та застосовує сучасні методи і методики наукових досліджень;
- використовує набуті в процесі навчання теоретичні знання, практичні навички;
- опановує методику досліджень стосовно, об'єкта, предмета дослідження, мети, завдань;
- знаходить аналоги розв'язання проблеми у вітчизняній і зарубіжній практиці, адаптує їх до конкретного предмета (об'єкта) дослідження;
- самостійно приймає оптимальні рішення;

- у період практики на основі теоретичних положень і методики досліджень ґрунтовно й усебічно вивчає стан справ у реальних умовах із предмету досліджень і добирає фактичний матеріал;
- на основі теоретичних положень (перший розділ) і фактичного стану справ з предмету досліджень (другий розділ) опрацьовує третій проєктно-рекомендаційний, конструктивний розділ, робить висновки й подає керівникові на перевірку;
- усуває суттєві недоліки, що виявились у процесі попереднього захисту на кафедрі;
- отримує відгук керівника магістерської кваліфікаційної роботи;
- використовуючи сучасні інформаційні технології, готує презентацію магістерської кваліфікаційної роботи, яку демонструє під час попереднього захисту на кафедрі, а в подальшому на засіданні ЕК;
- переплітає роботу і подає з відгуком керівника завідувачу кафедри, який засвідчує своїм підписом її допуск до розгляду на засіданні ЕК;
- отримує рецензію на роботу від науково-педагогічного працівника іншої кафедри факультету (ННІ) та готує відповіді на зауваження;
- подає електронну версію магістерської кваліфікаційної роботи відповідальному за наповнення і функціонування інституційного репозитарію випускними магістерськими роботами відповідного факультету (ННІ) для перевірки на плагіат не пізніше, ніж за 10 днів до захисту перед ЕК (Додаток П);
- несе персональну відповідальність за наявність академічного плагіату в магістерській роботі;
- доповідає на засіданні ЕК відповідно до графіка, встановленого деканатом факультету (директоратом ННІ).

Студент (слухач) повинен виконувати перераховані вище функції у строки, встановлені керівником. Студент (слухач) магістратури несе особисту відповідальність за якість виконання, автентичність роботи та своєчасність підготовки матеріалів.

5. ПІДГОТОВКА МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Зміст магістерської кваліфікаційної роботи має свідчити про рівень фахової підготовленості здобувача другого (магістерського) рівня освіти до професійної або наукової діяльності, а саме, здатність:

- використовувати набуті в процесі навчання теоретичні знання, практичні навички;
- аналізувати джерела інформації, в першу чергу наукові;
- узагальнювати матеріали та застосовувати сучасні методи і методики наукових досліджень;
- використовувати сучасні інформаційні технології;
- обґрунтовано використовувати вітчизняний і міжнародний досвід при висвітленні досліджуваних питань;
- знаходити аналоги розв’язання проблеми у вітчизняній і зарубіжній практиці, адаптувати їх до конкретного предмета (об’єкта) дослідження;
- за результатами аналізу самостійно приймати оптимальні рішення.

Після вибору та затвердження теми здобувач повинен чітко визначити мету роботи, об’єкт дослідження, послідовність написання, підібрати відповідну наукову літературу та нормативно-інструктивні матеріали. Допомогу у вирішенні цих питань можуть надавати керівник, завідувач кафедри, співробітники навчальних лабораторій і працівники наукової бібліотеки університету.

Правильне формулювання мети та об’єкта дослідження дає змогу визначити коло задач, які постають перед здобувачем, вибрати необхідну інформацію й уникнути зайвої і непотрібної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота готується на конкретних матеріалах підприємств, регіонів, галузі, тому результати дослідження повинні мати практичне значення.

Магістерська кваліфікаційна робота повинна:

- відображати сучасний стан і тенденції економічного розвитку України, враховувати досвід світової економіки;
- показати рівень спеціальної підготовки здобувача, який відповідає кваліфікаційним вимогам вибраної спеціалізації та здібності і вміння здобувачем застосовувати отримані знання з фахових дисциплін для вирішення практичних задач на використанні емпіричних і теоретичних методів дослідження;
- виконуватися на практичних матеріалах конкретних підприємств, організацій, установ або галузевих матеріалах;
- базуватись на застосуванні прогресивних методів досліджень;
- містити аргументацію актуальності теми, її теоретичної і практичної цінності;
- відображати самостійність і системність підходу здобувача у виконанні досліджень з конкретної проблеми;
- свідчити про знання здобувача монографічної літератури з обраної теми, законодавчих актів України й урядових рішень, нормативних актів, положень, інструкцій, стандартів тощо;
- містити аналіз різних точок зору з вказівками на джерела (у вигляді посилань або цитувань) і обов'язкове формулювання аргументованої позиції щодо порушення у роботі дискусійного питання;
- повністю розкривати тему дослідження, мати аргументоване обґрунтування висновків і пропозицій, які представляють науковий і практичний інтерес.

Складання плану магістерської кваліфікаційної роботи є важливим відповідальним етапом підготовчої роботи. Добре продуманий план – запорука успішного виконання дослідження. Перш ніж розробити план до теми, потрібно ознайомитися з літературними джерелами, які висвітлюють відповідні теоретичні та методичні проблеми. Це дасть здобувачеві змогу детальніше уявити собі структуру роботи, послідовно викласти її зміст, точніше розкрити коло питань, які мають бути вирішені. План повинен концентровано відображати зміст вибраної теми, напрям її дослідження, постановку окремих питань, послідовне, логічне, взаємопов'язане викладання результатів. У процесі

написання роботи план може вдосконалюватися: одні питання будуть уточнюватися, інші – вилучатися, або ж уводитися.

Структура і зміст роботи, співвідношення розділів визначаються її темою і містять:

1. Картку магістерської кваліфікаційної роботи (додаток В).
2. Титульний аркуш (додаток Г).
3. Завдання до виконання магістерської кваліфікаційної роботи (додаток Д).
4. Реферат (додаток М).
5. Зміст (додаток Е).
6. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності).
7. Вступ.
8. Основна частина.
9. Висновки.
10. Список використаних джерел.
11. Додатки.

У титульній картці магістерської кваліфікаційної роботи (додаток В) розміщується така інформація: код кафедри (11.13); літери МКР – магістерська кваліфікаційна робота; номер і дата підписаного ректором університету наказу про затвердження тем магістерських кваліфікаційних робіт; порядковий номер здобувача освіти в наказі про затвердження тем магістерських кваліфікаційних робіт; літери ПЗ – пояснювальна записка.

Титульний аркуш (додаток Г) містить назву навчального закладу, факультету, кафедри, УДК, тему магістерської кваліфікаційної роботи, код і назву спеціальності, освітньої програми підготовки та магістерської програми, прізвище та ініціали автора, прізвище, ініціали керівника та його науковий ступінь і вчене звання, відомості щодо допуску магістерської кваліфікаційної роботи до захисту, погодження магістерської кваліфікаційної роботи деканом факультету, календарний рік захисту.

Завдання до виконання магістерської кваліфікаційної роботи видається в місячний термін з дня реєстрації наказу про затвердження тем. Зразок завдання наведено в додатку Д.

Зміст (додаток Е) подається на початку магістерської кваліфікаційної роботи і містить найменування та номери перших сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у магістерській роботі окремим списком перед вступом, якщо вжито специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо. Перелік друкують двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальну розшифровку. Якщо в магістерській роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Приклад оформлення умовних позначень:

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ПДВ – податок на додану вартість;

МШП – малоцінні швидкозношувані предмети;

ДФС – державна фіскальна служба.

У **вступі** до магістерської кваліфікаційної роботи:

- обґрунтовуються актуальність обраної теми, мета і зміст поставлених завдань;
- визначається об'єкт і предмет дослідження;
- зазначається обраний метод (або методи) дослідження, теоретична цінність і прикладна значущість отриманих результатів;
- наводиться інформація про апробацію результатів роботи та публікації студента магістратури;
- зазначається участь студента в науковій роботі (конкурси наукових робіт), участь у наукових конференціях, науковому гуртку, виконання науково-дослідних тем випускаючої кафедри;

- окреслюються положення, винесені на захист.

Для обґрунтування актуальності обраної теми необхідно сформулювати мету дослідження та виділити ті завдання, що потрібно вирішити для досягнення поставленої мети. Для досягнення виконання поставленої мети формуються завдання, зазначаються у формі перерахунку (вивчити..., описати..., встановити..., виявити... тощо). Завданням магістерської кваліфікаційної роботи освітньо-професійної програми підготовки є узагальнення здобутих знань з певної спеціальності, вивчення і дослідження об'єктів з метою їх практичного використання в агропромисловому чи природоохоронному комплексі.

Визначення об'єкта і предмета дослідження є обов'язковою складовою вступу. Об'єктом дослідження магістерської кваліфікаційної роботи може бути підприємство чи група підприємств, певна галузь виробництва тощо. Предмет дослідження – це частина об'єкта та сфера його діяльності, на яку спрямовано основну увагу дослідника. Предмет дослідження узгоджується з темою магістерської кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження як інструмент одержання фактичного матеріалу – обов'язкові елементи вступу до магістерської кваліфікаційної роботи.

Важливу частину вступу займає наукова новизна та практична значущість отриманих результатів. Здобувач має коротко викласти нові наукові положення (рішення), запропоновані особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (уперше отримано, удосконалено, дістало подальший розвиток). Практична значущість магістерської кваліфікаційної роботи свідчить, що знання та розробки, отримані здобувачем у ході її виконання, можуть бути використані на конкретному підприємстві.

На завершення вступу доцільно подати структуру роботи, тобто навести перелік її структурних елементів і обґрунтувати послідовність їх розміщення, зазначити, скільки сторінок займає основний текст магістерської

кваліфікаційної роботи, додатки, вказати кількість таблиць, рисунків, використаних літературних джерел.

Вступ до магістерської кваліфікаційної роботи пишеться в останню чергу після того, як підготовлено весь текст роботи.

Основна частина магістерської кваліфікаційної роботи складається з розділів, які, у свою чергу, можуть поділятися на підрозділи, пункти, підпункти. Кожний розділ треба починати з нової сторінки.

У розділах основної частини наводять:

- огляд літератури;
- напрями та методи досліджень;
- теоретичні обґрунтування (положення);
- результати аналітико-експериментальних досліджень;
- аналіз і узагальнення одержаних результатів, їх екологічне та економічне обґрунтування.

У **першому, теоретичному, розділі** розкриваються основні теоретичні положення, проблеми, що існують стосовно питань, які досліджуються, огляд літератури. Огляд літератури, патентний пошук має забезпечуватися за допомогою спеціалізованих порталів доступу до наукових видань AGORA, EBSCO, DOAJ. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 відсотків обсягу основної частини магістерської кваліфікаційної роботи. У ньому потрібно розкрити економічну сутність явища, яке досліджується автором через теоретичні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених, специфіку його прояву, методичні підходи до його розрахунку, проаналізувати існуючі різноманітні погляди (в тому числі й власні) на визначені питання, тобто висвітлити їх у проблемному плані, показати аспекти, що потребують розв'язання як у суто методичній, так і прикладній сферах, що пізніше має бути розглянуто на прикладі об'єкта власного дослідження.

У **першому розділі** потрібно приділити увагу критичному аналізу нормативних документів з метою виявлення діалектичних змін у суті самого явища. Здобувач освіти повинен дотримуватись відповідних правил посилання

на використовувані нормативні документи, наукові праці та інші джерела. Досить важливо в даному розділі приділити увагу викладенню методик діагностики визначених проблем, які будуть використовуватися в наступних частинах роботи. Здобувач має продемонструвати свою обізнаність із методами аналізу і на основі їх критичного огляду обґрунтувати вибір найпридатніших для обраного напрямку дослідження.

У другому (аналітичному) розділі обґрунтовується вибір напрямку досліджень, наводяться методи вирішення задач, розробляється загальна методика проведення дослідження. Він присвячується аналізу (оцінці) предмета дослідження на конкретному об'єкті. Дається стисла характеристика економічної діяльності суб'єкта господарювання (обсяги виробництва продукції, спеціалізація, економічні зв'язки, управління виробництвом, оцінка наявних фінансових ресурсів, фінансового стану об'єкта дослідження) в обсягах, які необхідні саме для розкриття предмета дослідження. Здійснюється аналіз і виявляються тенденції в розвитку явищ і показників, які характеризують предмет дослідження. Визначаються фактори впливу на розвиток досліджуваних явищ. Фінансовий аналіз має бути проведений із максимальним використанням комп'ютерних програм і повинен знайти відображення у таблицях, графіках, які відображають і структуру явищ.

На базі проведеного статистико-економічного, фінансового аналізу виявляються тенденції розвитку досліджуваних явищ і причини, що їх спричинили, кількісні залежності.

У наступному (них) розділі (ах) наводяться результати досліджень із зазначенням нового, що вносить автор у розробку проблеми. Оцінюється повнота вирішення поставлених задач, достовірність отриманих результатів (характеристик, параметрів), порівняння їх з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних авторів. Обробка отриманої інформації виконується з використанням прикладного програмного забезпечення (Excel, статистичні пакети, ГІС тощо). Заключна частина кореспондується з метою дослідження. На основі проведеного аналізу і виявлених тенденцій, на базі розроблених

економічних моделей (*бажано – для всіх робіт, а для відмінної оцінки – необхідно*) розробляється стратегія і тактика поліпшення економічної (фінансової) ситуації на досліджуваному об'єкті або виводу його з кризової ситуації, що склалася. Розробляються алгоритми (поетапність) вирішення задачі, конкретні пропозиції щодо вдосконалення окремих видів діяльності з поліпшення ситуації, що склалася на об'єкті дослідження (на ринку, в господарстві, підприємстві, компанії тощо) з напрямку, обраного для дослідження. У цьому розділі доцільною є розробка прогнозів, стратегій розвитку, конкретних шляхів з удосконалення. При цьому характер і зміст рекомендацій мають логічно впливати з перших двох розділів, враховувати поетапність їх запровадження. Пропозиції щодо поліпшення ситуації на об'єкті дослідження мають носити комплексний характер, складатися з кількох альтернативних варіантів, містити аналітичне обґрунтування кожного варіанта з використанням методичного апарату, а запропоновані моделі мають, за можливості бути апробовані на матеріалах досліджуваного об'єкта.

Усі підрозділи мають бути логічно ув'язані й відповідати вищевикладеним вимогам.

За результатами дослідження після кожного розділу необхідно зробити висновки в контексті завдань, які розглядалися в його підрозділах. У висновках наводяться наукові та практичні результати, отримані в процесі проведеного дослідження, формулюються розв'язані наукові проблеми та їх значення для науки і практики, наводяться висновки і рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. Висновки і пропозиції бажано робити структурованими у відповідності з метою, завданнями та змістом роботи.

Список використаних джерел містить наукові праці стосовно предмету дослідження та інші інформаційні документи, на які обов'язково мусять бути посилання в тексті магістерської кваліфікаційної роботи. До їх складу в обов'язковому порядку включаються назви законодавчих і інших нормативних документів, наукових статей (у т.ч. не менше двох джерел із наукометричних баз Scopus або Web of Science), наявні публікації результатів дослідження

студента магістратури, керівника чи представників наукової школи університету з теми дослідження, а також практичних публікацій, монографій, підручників, веб-сайтів, інформацією яких користувалися під час роботи. Порядок оформлення списку використаних джерел наведено у додатку 3.

До додатків за необхідності включаються такі допоміжні матеріали:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи й акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту;
- допоміжні ілюстрації.

Загальний обсяг магістерської кваліфікаційної роботи – до 100 сторінок.

Здобувачі освіти пишуть реферат магістерської кваліфікаційної роботи, який містить характеристику самої роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг магістерської кваліфікаційної роботи у сторінках) та стислий виклад основного змісту (за розділами), висновки та ключові слова. Ключові слова (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються в роботі) наводяться в називному відмінку. Кількість ключових слів – 5-7. Обсяг реферату до 3-х сторінок. Розміщується реферат перед змістом магістерської кваліфікаційної роботи.

Для завершення підготовки магістерської кваліфікаційної роботи здобувачам другого (магістерського) рівня освіти надається час згідно з затвердженим графіком освітнього процесу.

6. ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Під час складання бібліографії необхідно фіксувати бібліотечні шифри кожного джерела, щоб не витрачати часу на повторний пошук. Роботу з літературою потрібно починати зі складання правильного та повного списку книг, монографій, підручників, навчальних посібників із посиланнями на джерело.

Вивчення літератури – це активний процес творчого засвоєння матеріалу для вирішення завдань, поставлених у роботі. Результати опрацювання літературного джерела необхідно зафіксувати у вигляді короткого викладення його змісту (виписки цитат, формул із посиланнями на сторінки, на яких вони наведені в літературі). Ці виписки рекомендується робити на окремих картках чи у спеціальному зошиті, обов'язково зазначаючи в кожній публікації прізвище, ім'я, по батькові автора, назву, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок (якщо використана журнальна стаття, то вказати назву журналу, рік видання та номер, сторінки, на яких опублікована стаття в даному номері). Виписки з літературних джерел мають бути короткими і чітко сформульованими.

Працюючи над літературою, необхідно:

- з'ясувати значення термінів і незнайомих слів;
- виділити основне у прочитаному;
- записати питання, що виникають під час роботи;
- після вивчення літератури поставити перед собою контрольні запитання (наприклад: яка основна ідея автора, які аргументи висуває автор, із чим можна погодитись, із чим можна не погодитись тощо).

7. ЗБИРАННЯ МАТЕРІАЛУ, ЙОГО ОБРОБКА ТА ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Збирання та систематизація теоретичного й практичного матеріалу є важливим і відповідальним етапом у виконанні магістерської кваліфікаційної роботи. Нагромадження і систематизацію зібраного матеріалу студент (слухач) здійснює в процесі виконання науково-дослідної роботи під час навчання та проходження переддипломної практики. На практиці здобувач денної форми навчання ґрунтовно знайомиться з об'єктом дослідження, вивчає організаційні, технологічні та економічні особливості процесу виробництва на об'єкті дослідження.

На першому етапі виконання магістерської кваліфікаційної роботи систематизований матеріал групується в певні параграфи, розділи; складається детальний план викладення зібраних і опрацьованих даних; будуються аналітичні таблиці; готується необхідний графічний матеріал; уточнюється план роботи; визначається необхідність збирання додаткового матеріалу.

На другому етапі формулюються висновки і пропозиції, що впливають із основного змісту роботи, оцінюється можливість їх упровадження в практику роботи підприємства, підраховується ефективність.

На завершальному етапі здійснюється літературна обробка (редагування) магістерської кваліфікаційної роботи, уточнюються форма і зміст аналітичних таблиць і графічного матеріалу відповідно до вимог, які викладено в наступному пункті. Зміст роботи повинен відповідати назві підрозділів і пунктів, викладатись у логічній послідовності, конкретно; на сторінках тексту потрібно виділяти окремі абзаци в межах допустимих норм.

8. ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги. Текст друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм), через півтора інтервали – з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman, 14-й кегль. За необхідністю допускається використання формату аркушів А3 (297×420 мм)

Текст магістерської кваліфікаційної роботи друкується з дотриманням таких відступів від краю сторінки: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм.

Під час оформлення магістерської кваліфікаційної роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення впродовж усього документу. Прізвища, назви підприємств, установ, організацій у магістерській роботі наводяться мовою оригіналу. Скорочення слів і словосполучень виконуються відповідно до чинних стандартів із бібліотечної і видавничої справи.

Заголовки структурних частин магістерської кваліфікаційної роботи – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовку не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір тексту. У кінці надрукованого таким чином заголовку ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 2-3 інтервалам (6-9 мм). Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту та дорівнювати п'яти знакам. Кожну структурну частину магістерської кваліфікаційної роботи починають із нової сторінки.

Мова і стиль. Магістерська кваліфікаційна робота повинна виконуватися державною мовою. Мовностилістичне оформлення роботи зумовлюється особливостями наукового стилю:

- формально-логічний спосіб викладення матеріалу, наявність міркувань, які сприяють доказу істини, обґрунтуванню основних висновків дослідження;
- смислова завершеність, цілісність і зв'язність думок;
- цілеспрямованість, відсутність емоційного забарвлення наукового тексту;
- об'єктивність викладу, смислова точність, стислість, ясність;
- необхідність використання спеціальної термінології.

Завдяки спеціальним термінам досягається можливість у короткій формі давати розгорнуті визначення та характеристики наукових фактів, понять, процесів, явищ. Потрібно уважно підходити до вибору наукових термінів і визначень, посилаючись при цьому на авторитетні джерела (підручники, довідкові та нормативні видання тощо).

Щоб уникнути суб'єктивних суджень і акцентувати основну увагу на предметі висловлювання, в тексті застосовують переважно виклад від третьої особи («...автор рекомендує») або від першої особи множини («...на нашу думку», «...зазначимо, що»), часто використовують безіменну форму подачі інформації («...як було сказано»). Текст магістерської кваліфікаційної роботи потрібно старанно вчитати та перевірити на наявність помилок.

Написання числівників. Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (п'ять випадків, п'ять підприємств). Складні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, якими починається абзац. Числа зі скороченим позначенням одиниць виміру пишуться цифрами (24 кг, 125 грн). При перерахуванні однорідних чисел (величин, відношень) скорочена назва одиниць виміру ставиться після останньої цифри. Числівники, які входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30-відсотковий обсяг).

При перерахуванні кількох порядкових числівників відмінкове закінчення ставиться тільки один раз після останнього числівника, наприклад, товари 1 та

2-го сорту. Після порядкових числівників, позначених арабськими цифрами, якщо вони стоять після іменника, до якого відносяться, відмінкові закінчення не ставляться, наприклад, у розділі 3, на рис. 2. Так само без відмінкових закінчень записуються порядкові числівники римськими цифрами для позначення порядкових номерів століть, кварталів, томів видань тощо. Наприклад, XX століття, а не XX-е століття.

Дробові числа рекомендовано наводити у вигляді десяткових дробів. При неможливості виразити значення у вигляді десяткового дробу допускається запис у вигляді звичайного дробу в один рядок через похилу риску, наприклад, 5/32.

Нумерація. Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп'ютерному друці магістерської кваліфікаційної роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульна картка магістерської кваліфікаційної роботи є першою сторінкою магістерської кваліфікаційної роботи, але номер сторінки на ній не проставляється.

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти магістерської кваліфікаційної роботи нумеруються арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті магістерської кваліфікаційної роботи та позначатися цифрами без крапки, номер ставиться після слова «РОЗДІЛ». Заголовок розділу друкується з нового рядка. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. У кінці номера підрозділу ставиться крапка, наприклад «1.1.» (перший підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумеруються в межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставиться крапка. У кінці номера ставиться крапка, наприклад, «2.3.2.», потім у тому ж рядку розміщується заголовок пункту.

Підпункти нумеруються в межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти. Такі структурні частини магістерської кваліфікаційної роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі сторінки, на яких розміщені зазначені структурні частини магістерської кваліфікаційної роботи, нумеруються звичайним чином. Не нумеруються лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП».

Ілюстрації. Ілюстрації (рисунки, схеми, графіки, карти, креслення тощо) розміщуються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше або в додатках. На всі ілюстрації мають бути зроблені посилання в тексті пояснювальної записки. Якщо ілюстрація створена не автором магістерської кваліфікаційної роботи, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права.

Креслення, рисунки, схеми, графіки, діаграми повинні відповідати вимогам стандартів «Єдина системи конструкторської документації» та «Єдина система програмної документації».

Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією. Ілюстрації позначаються словом «Рис.» і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 3.1. (перший рисунок третього розділу).

Ілюстрації також можуть включати топографічні, географічні, кадастрові, геологічні та інші різновиди тематичних карт (планів). Складаються вони на креслярських аркушах стандартних розмірів із дотриманням умовних позначень. Вибір карт, їхній масштаб узгоджується з керівником магістерської кваліфікаційної роботи. Графічні матеріали виконуються на креслярському або офсетному папері стандартної форми і розміру (A2, A1, A0) з дотриманням необхідних вимог до технічних кресленнях. Графічні додатки до магістерської кваліфікаційної роботи повинні мати кутовий штамп встановленого зразка.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, оформлюється у вигляді таблиць. Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, в якому вона наведена вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті магістерської кваліфікаційної роботи. Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, «Таблиця 2.1».

Таблиця повинна мати назву, котра розміщується над нею та друкується симетрично до тексту. Назва та слово «Таблиця» починаються з великих літер.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під іншою або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, при чому її головка та боковик повторюється в кожній частині таблиці.

При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф або рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами в першій частині таблиці. Слово «Таблиця __» вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці __» з зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуться з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставляться. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм.

Таблицю розміщують після першого звернення до неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеної магістерської кваліфікаційної роботи або з поворотом за стрілкою годинника.

Приклад побудови таблиці:

	Назва таблиці		Таблиця (номер)
Головка таблиці			Заголовки граф
			Підзаголовки граф
Рядки			
	Боковик (заголовки рядків)	Графи (колонки)	

Формули та рівняння. Формули та рівняння розташовуються безпосередньо після тексту, в якому на них посилаються, посередині рядка. Вище та нижче кожної формули має бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули та рівняння нумеруються порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу та порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою.

Номер формули або рівняння потрібно зазначати у круглих дужках на рівні формули у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, які входять до формули чи рівняння, наводяться безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Пояснення значення кожного символу потрібно давати з нового рядка. Перший рядок починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Наприклад:

$$P = \frac{Z_p}{T_L}, \quad (2.1)$$

де P – продуктивність праці, од. виміру;

Z_p – затрати праці, од. виміру;

T_L – період, од. виміру.

Перенос формули чи рівняння в наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак на початку наступного рядка. Коли переносять формули на знакові операції множення, використовують знак «х». Формули, що ідуть одна за одною та не розділені текстом, відокремлюють комою.

Цитування та посилання на використані літературні джерела. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору потрібно наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті магістерської кваліфікаційної роботи на джерела зазначається в кінці речення згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад: «...у роботах [1-7]...».

Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на які є посилання в магістерській роботі. Наприклад: «... [26, с. 37]».

Скорочення слів. Усі слова в магістерській роботі потрібно писати повністю. Скорочення слів проводиться згідно ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила».

У магістерській роботі допускаються лише загальноприйняті скорочення:

а) після перерахування (наприклад: та інше – та ін.; і так далі – і т.д.; і тому подібне – і т.п.);

б) при посиланнях (наприклад: дивись – див.; рисунок – рис.; таблиця – табл.);

в) при позначенні цифрами століть і років, одиниць виміру (наприклад: рік – р.; роки – рр.; тисяч гривень – тис. грн);

г) загальноприйняті літерні аббревіатури (наприклад: США, СОТ, ЄС)

Не рекомендується скорочувати слова «наприклад», «формула», «рівняння» тощо.

Інші скорочення та літерні аббревіатури, що наводяться в магістерській роботі при першому згадуванні автором вказуються у круглих дужках після

повного найменування та узагальнюються в переліку умовних позначень, який подається перед вступом.

Переліки. У тексті роботи можуть бути наведені переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз.

Якщо перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), вони пишуться в підбір із іншим текстом і відокремлюються один від одного комою.

Приклад: Продукція сільського господарства включає: продукцію рослинництва, продукцію тваринництва.

Якщо перелік складається з розгорнутих фраз із власними розділовими знаками, то перед кожною позицією переліку потрібно ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс. Такі переліки подають з малої літери з абзацного відступу. Після кожного з пунктів переліку ставиться крапка з комою, а після останнього – крапка.

Приклад:

Для позареалізаційних доходів датою отримання доходу визнається:

- а) дата підписання сторонами акту прийому-передачі – для доходів;*
- б) дата надходження грошових коштів на поточний рахунок;*
- в) дата визнання боржником або дата набрання законної сили рішення суду;*
- г) останній день звітного (податкового) періоду – за доходами;*
- д) дата виявлення доходу (отримання і (або) виявлення документів, що підтверджують наявність доходу).*

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюють один від іншого крапкою.

Список використаних джерел. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів із обов'язковим наведенням назв праць. Зокрема, потрібну інформацію можна одержати з такого стандарту: ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки. Додатки оформлюються як продовження магістерської кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках і розміщуються в порядку появи і посилань у тексті магістерської кваліфікаційної роботи.

Якщо додатки оформлюються на наступних сторінках магістерської кваліфікаційної роботи, кожен із них починають з нової сторінки, їм дають заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично стосовно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки потрібно позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Один додаток позначається як додаток А. Нумерація додатків здійснюється в межах кожного розділу. Наприклад, додатки до першого розділу: А.1, А.2 і т. ін.; додатки до другого розділу: Б.1, Б.2, Б.3 і т. ін.; додатки до третього розділу: В.1, В.2, В.3 і т. ін. У разі посилання в тексті на додатки, вказується їх номер, наприклад дод. А.1.

Додатки, розміри яких більше формату А4, враховують як одну сторінку і згортають за форматом листків магістерської кваліфікаційної роботи.

Якщо в магістерській роботі як додаток використовується документ, який має самостійне значення і оформлюється згідно з вимогами до документів цього виду, його копію вміщують до магістерської кваліфікаційної роботи без змін в оригіналі. Перед копією вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово «Додаток __» і його назву, праворуч у верхньому куті проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію.

Узагальнені вимоги до оформлення магістерських кваліфікаційних робіт наведено в додатку Р.

9. ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ ТА РЕЦЕНЗІЇ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Завершену магістерську роботу здобувач освіти подає керівникові для перевірки та підготовки відгуку на неї (додаток К).

Відгук керівника на магістерську роботу висвітлює рівень використання здобувачем освіти: теоретичних знань для розв'язання задач дослідження; аналіз методики дослідження; оцінку якості вирішення завдань дослідження; аналіз і оцінку запропонованих пропозицій дослідника; участь у науково-дослідній роботі впродовж навчання в університеті; можливість використання пропозицій здобувача у практиці роботи суб'єкта господарювання; наявність професійних навичок із спеціальності; відношення до виконання роботи, інформацію про недоліки магістерської кваліфікаційної роботи, загальні висновки та оцінку магістерської кваліфікаційної роботи. Керівник оцінює магістерську роботу записом: «Рекомендується до захисту», а в разі негативної оцінки – «До захисту не рекомендується». У випадку негативного висновку щодо допуску здобувача освіти до захисту, це питання виноситься на розгляд засідання кафедри за участю керівника.

Кожна магістерська кваліфікаційна робота направляється на внутрішню рецензію на суміжну кафедру відповідно до розпорядження декана факультету (додаток Л). До рецензування залучаються провідні науково-педагогічні працівники НУБіП України. Для здобувачів освіти, які навчаються без відриву від виробництва, рецензентом може бути фахівець підприємства, установи, організації тощо, де працює здобувач. Коло наукових і фахових інтересів рецензентів має відповідати тематиці магістерської кваліфікаційної роботи.

Рецензія подається в письмовому вигляді, в довільній формі і має містити такі складові:

– визначення значення теми магістерської кваліфікаційної роботи для практики та її актуальності;

- аналіз відповідності змісту магістерської кваліфікаційної роботи її меті та завданням;
- визначення глибини висвітлення здобувачем освіти реального стану справ у відповідній галузі;
- висновки щодо використання в магістерській роботі сучасних емпіричних і теоретичних методів дослідження;
- позитивні сторони магістерської кваліфікаційної роботи та її недоліки, інші питання на розсуд рецензента;
- оцінку загальних вражень від магістерської кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладання тощо);
- висновок і рекомендацію щодо можливості допущення магістерської кваліфікаційної роботи до захисту і, за бажанням, може бути висловлено зауваження та думку про оцінку магістерської кваліфікаційної роботи за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Рецензент має підписати рецензію з зазначенням свого прізвища, імені, по батькові, місця роботи і посади, яку займає.

Завершена магістерська кваліфікаційна робота, підписана автором, разом із відгуком керівника та рецензією подається на випускову кафедру, де проводиться її попередній захист. За результатами засідання кафедри складається протокол, витяг із протоколу передається до навчального відділу (магістратуру).

Після проходження попереднього захисту, здобувач оформлює форму опису магістерської роботи для включення її до університетського репозитарію (додаток П) та разом із електронним носієм, на якому міститься магістерська кваліфікаційна робота, передає до деканату факультету. Після розміщення магістерської кваліфікаційної роботи в репозитарії та перевірки її на плагіат, вирішується питання про допуск здобувача освіти до подальшого захисту перед ЕК. Термін подання роботи – не пізніше ніж за 10 днів до захисту перед ЕК.

Здобувач другого (магістерського) рівня освіти, в якого магістерська кваліфікаційна робота не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення,

підготовлена без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження, обґрунтованих пропозицій, містить академічний плагіат, відсутній відгук, рецензія, до захисту не допускається.

10. ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основна мета презентації – це забезпечення стислого і наочного подання основних результатів магістерської кваліфікаційної роботи. При створенні презентації здобувачі освіти повинні вирішити два важливих завдання:

1. Створити короткий анований конспект свого виступу.
2. Викласти результати досліджень і їх основні положення.

Презентацію до магістерської кваліфікаційної роботи рекомендується виконувати за допомогою програмного забезпечення MS POWERPOINT.

Структура презентації:

1-й слайд – тема магістерської кваліфікаційної роботи, прізвище доповідача та керівника, рік захисту;

2-й слайд – актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи та проблема дослідження;

3-й слайд – об'єкт, предмет, гіпотеза дослідження;

4-й слайд – головна мета та задачі магістерської кваліфікаційної роботи;

5-й слайд – методи дослідження.

На наступних слайдах відображається опис даних, які отримані в дослідженні, їх статистичне обґрунтування, в тому числі з використанням комп'ютерних програм. На останніх одному-двох слайдах відображаються загальні висновки та рекомендації до впровадження результатів магістерської кваліфікаційної роботи.

Кількість окремих слайдів презентації залежить від особливостей доповіді здобувача освіти. При розробці презентації рекомендується дотримуватися таких вимог:

- тривалість доповіді 7-10 хв.;
- максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 20;
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення;

- текстовий матеріал подається у схемах і організаційних діаграмах, числовий – у таблицях або діаграмах (графік – демонстрація змін у часі, діаграма – демонстрація відношення частини до цілого, гістограма – демонстрація порівнянь);
- матеріал має бути підкріплений графічними зображеннями та відеофрагментами;
- дотримана логіка викладу та грамотність;
- доповідь магістра доповнює інформацію на слайді, а не дублює її;
- ефекти анімації не заважають сприйняттю, а акцентують увагу на потрібних моментах доповіді;
- текст легко читається (мінімальний розмір шрифту 20, напівжирний);
- фон, колір тексту та діаграм пасують і відповідають правилу 3 основних кольорів і їх відтінків;
- шаблон оформлення однаковий для всіх слайдів презентації;
- дотримується контраст між текстом, фоном і графікою.

Створення презентації – справа особлива, що залежить від рис характеру доповідача та аудиторії, перед якою робиться доповідь. Але бажано при їх створенні дотримуватись таких рекомендацій:

- використовуйте (за можливістю) стандартні шаблони презентацій, бо вони вже пророблені дизайнерами;
- пам’ятайте, що погляд завжди спускається з правого верхнього кута в лівий нижній кут, тому розміщуйте більш важливі об’єкти у правому верхньому куті, а в лівому нижньому – менш важливі;
- враховуйте умови розділення слайда документа на різні зони;
- урівноважуйте об’єкти відносно «золотої лінії»;
- пам’ятайте, що в перший момент сприйняття увага привертається до кутів слайда;
- обирайте необхідний стиль розмітки і рідше користуйтеся розміткою «Пустий слайд»;

- притримуйтесь того, що вільна, «невикористана» площа наочної поверхні, може становити до 30%; використана – не більше 70%;
- обережно змінюйте фон і кольорові співвідношення тексту та фону;
- пам'ятайте, що команда «Застосовуйте шаблон оформлення» діє на всі слайди вашої презентації і не може бути застосована тільки до цього слайда;
- використовуйте короткі текстові описи, якомога більше таблиць, схем, діаграм, рисунків та ін.;
- пам'ятайте: щоб об'єкт з'явився, а потім зник, створіть два однакових слайди, але на другому відключіть ефекти анімації;
- не застосовуйте яскравих і строкатих допоміжних об'єктів;
- не застосовуйте багато ефектів анімації;
- обережно використовуйте ефекти анімації такі як «виповзання» – він надто повільний; «поява тексту по літерах» – він також суттєво призупинить вашу презентацію; для «останніх» об'єктів, інакше вони почнуть перетинати попередні та мерехтіти в очах;
- пам'ятайте, що не варто без особливої необхідності застосовувати ефекти до заголовків слайда;
- дотримуйтесь єдиного стилю розміщення об'єктів;
- оберіть певні (однакові) типи ефектів для однакових за суттю об'єктів;
- пам'ятайте: на читання кожних 6 символів потрібно мінімум 1 секунда, а сумарний час «проявлення» слайда не повинен перевищувати 3-5 секунд, окрім випадків, коли вам дійсно необхідно затримати появу об'єкта.

Основні рекомендації до відображення тексту:

- лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, засмічений додатковими елементами;
- у горизонтальній колонці бажано використовувати не більше 40-50 знаків, у тексті з більш довгими рядками важче шукати початок наступного рядка;
- шрифт, що найкраще читається, – 16-20 розміру, через два інтервали, не використовуйте шрифтів менше 10 пунктів;

– виділення (напівжирний, курсив, ущільнений шрифт) треба використовувати обережно; надлишок виділених фрагментів може виглядати нав'язливо;

– доцільно використовувати короткі абзаци, які містять перевагу над довгими, не розбитими на абзаци текстами;

– текст із обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

При створенні таблиць на презентації необхідно дотримуватись таких рекомендацій:

- частіше застосовуйте лінії товщиною в 0,5 або 1 пункт;
- не застосовуйте ліній товщиною більше 3-4 пунктів;
- не використовуйте більше 3-х стилів ліній у вашій таблиці;
- уникайте оформлення таблиці подвійними лініями;
- застосовуйте центровані абзаци в заголовках таблиці;
- не використовуйте більше двох варіантів заливки таблиці;
- уникайте заливки таблиці сірим кольором (інтенсивність понад 30); забезпечуйте зазор між текстом таблиці та її границею не менше 3 пунктів, а краще 6 або 9 пунктів;
- формуйте таблицю так, щоб був виділений тільки один рядок (колонка) з найважливішим результатом.

При використанні діаграм дотримуйтесь таких рекомендацій:

- не зловживайте ефектами об'єму, інакше ви втратите наочність вашої діаграми;
- використовуйте різноманітні варіанти штрихів;
- виділяйте червоним кольором найважливіший графік;
- використовуйте максимально контрастні кольори для різних графіків (краще різноманітні штрихи);
- не використовуйте велику кількість графіків на одній діаграмі.

При застосуванні та виборі кольорів пам'ятайте, що за рангом комфортності-дискомфортності колірні поєднання розташовуються в наступному порядку:

1. Зона комфортності: синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому, чорний на білому, жовтий на чорному, білий на чорному, зелений на червоному, червоний на жовтому.

2. Нейтральне сприймання: білий на синьому, червоний на білому, синій на жовтому, оранжевий на чорному, жовтий на синьому, оранжевий на білому, білий на зеленому.

3. Зона дискомфорності (не рекомендується використовувати): червоний на зеленому, коричневий на білому, білий на коричневому, коричневий на жовтому, жовтий на коричневому, білий на червоному, жовтий на червоному.

Презентація повинна бути виконана на день попереднього захисту магістерської кваліфікаційної роботи на кафедрі.

11. ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Для захисту магістерських кваліфікаційних робіт щорічно створюється екзаменаційна комісія (ЕК), до складу якої входять голова та члени комісії. Головою ЕК призначається фахівець у відповідній галузі або провідний науковець відповідного напрямку наукової діяльності. Списки голів ЕК, сформовані деканатами факультетів для всіх спеціальностей (освітніх програм), за підписом проректора з навчальної і виховної роботи подаються для розгляду до вченої ради університету, після якої затверджуються ректором університету. Персональний склад членів ЕК затверджується наказом ректора університету не пізніше, ніж за місяць до початку роботи ЕК. Кількість членів (включаючи голову ЕК) становить не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів ЕК може бути збільшена до шести осіб).

Перед захистом здобувач освіти зобов'язаний ознайомитися з відгуком і рецензією, проаналізувати їх та підготувати відповіді на зауваження.

Безпосередньо на захист здобувач освіти готує доповідь, презентацію та ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, рисунків, які унаочнюють результати дослідження, основні висновки, узагальнення й пропозиції, що містяться в роботі. Необхідну кількість і зміст ілюстративного матеріалу автор визначає самостійно, але погоджує його з керівником. Ілюстративний матеріал має бути забезпечений використанням технічних засобів унаочнення та ілюстрації. Рекомендується розробляти мультимедійні форми презентації результатів досліджень у порядку, наведеному вище.

Захист магістерських кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні ЕК при обов'язковій присутності голови комісії та керівника магістерської кваліфікаційної роботи (у випадку відсутності керівника з поважних причин, його може представляти завідувач кафедри) і передбачає доповідь здобувач освіти, яка структурно будується в послідовності від актуальності теми дослідження до висновків і пропозицій.

Перед початком захисту магістерських кваліфікаційних робіт деканати відповідних факультетів (директорати ННІ) подають до ЕК такі документи:

- зведену відомість про виконання здобувачами освіти навчального плану та отримані ними оцінки;
- магістерську роботу здобувача освіти;
- відгук керівника магістерської кваліфікаційної роботи;
- рецензію на магістерську роботу спеціаліста відповідної кваліфікації;
- індивідуальний план роботи здобувача освіти.

До ЕК можуть бути подані також інші матеріали, що характеризують наукову та практичну цінність виконаної роботи: друковані статті за темою магістерської кваліфікаційної роботи, документи, що вказують на практичне застосування її результатів тощо.

До захисту не допускаються здобувачі освіти, які не виконали навчальний і індивідуальний плани роботи й на момент подання до захисту магістерської кваліфікаційної роботи мають академічну заборгованість.

Дата захисту визначається розкладом роботи ЕК, що затверджується ректором університету і доводиться деканом відповідного факультету (директором ННІ) до відома голови, членів ЕК та здобувачів освіти за два тижні до дня початку роботи ЕК.

Процедура захисту магістерської кваліфікаційної роботи складається з:

- короткого повідомлення автора з демонстрацією презентації (визначається мета, зміст, наукова та практична цінність роботи, питання, винесені на захист і результати магістерської кваліфікаційної роботи);
- відповідей на запитання членів ЕК;
- відповідей на зауваження рецензента;
- підведення підсумків захисту магістерської кваліфікаційної роботи (додається оцінка магістерської кваліфікаційної роботи кожного випускника магістратури за стобальною шкалою).

Доповідь повинна бути змістовною. Необхідно уникнути простого переказу змісту роботи, а також детальної техніки розрахунків. Назвавши тему

роботи, здобувач освіти обґрунтовує її вибір, коротко формулює мету, характеризує об'єкт дослідження. Під час доповіді здобувач освіти послідовно робить посилання на табличні та ілюстровані матеріали, домагаючись повноти висвітлення змісту та результатів досліджень, які винесені на захист.

Основна частина часу відводиться на викладення суті роботи та зроблених висновків і рекомендацій, обґрунтування рекомендацій. Висновки й рекомендації за результатами дослідження можуть носити методичний, методологічний або організаційний характер. Бажано, щоб здобувач освіти в доповіді зазначив, які його розробки та висновки вже впроваджені або намічені для впровадження, яка фактична чи очікувана соціально-економічна та екологічна ефективність запропонованих заходів.

Після доповіді здобувач освіти відповідає на запитання всіх членів ЕК, а також присутніх на захисті осіб. Відповіді на поставлені запитання дають можливість визначити рівень професійної підготовки, самостійності виконання роботи та фахової ерудиції випускника. Потім зачитуються відгук керівника і внутрішня рецензія. На зауваження рецензента здобувач освіти повинен дати ґрунтовну й аргументовану відповідь.

Процедура захисту магістерської кваліфікаційної роботи протоколюється секретарем комісії.

Рішення ЕК щодо оцінки знань, виявлених при підготовці та захисті магістерської кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння здобувачу освіти другого (магістерського) рівня освіти видачу йому державного документа приймається на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням, звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови ЕК є вирішальним.

Результати захисту магістерських кваліфікаційних робіт за 100-бальною шкалою переводяться згідно з табл. 1 у національні оцінки за чотирибальною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» і оголошуються в день захисту після оформлення протоколів засідання ЕК.

Таблиця 1

Співвідношення між національними та ECTS оцінками і результатом захисту магістерської кваліфікаційної роботи за 100-бальною шкалою

Оцінка національна	Результати захисту магістерської кваліфікаційної роботи, бали
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	60-74
Незадовільно	01-59

Магістерські кваліфікаційні роботи, що містять особливо цінні рішення, пропозиції, можуть бути рекомендовані ЕК до опублікування в наукових фахових виданнях. Випускники, які отримали під час захисту незадовільні оцінки, отримують академічні довідки про навчання в магістратурі. Для повторного захисту магістерська кваліфікаційна робота може бути прийнята лише через рік.

У випадку, коли магістерська кваліфікаційна робота захищена з оцінкою «відмінно», а загальний інтегральний рейтинг перевищує 80 відсотків (кількість оцінок «добре» не перевищує 25 відсотків, а решта оцінок – «відмінно»), ЕК може надати студенту рекомендацію на вступ до аспірантури.

Результати захисту магістерських кваліфікаційних робіт оголошуються в день захисту після оформлення протоколів Екзаменаційної комісії. Секретар комісії веде протокол захисту, заносить оцінку до відомості, яка зберігається в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. Відомість підписується головою і членами ЕК. Секретар ЕК після захисту магістерських кваліфікаційних робіт здає їх на випускові кафедри, де вони реєструються і зберігаються протягом 5 років.

Здобувач освіти, який при захисті магістерської кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету і йому видається академічна довідка. За ним залишається право бути повторно допущеним до захисту магістерської кваліфікаційної роботи протягом наступних трьох років.

Повторно магістерська кваліфікаційна робота виконується за наявності заяви здобувача освіти про допуск до захисту, дозволу ректора НУБіП України і рішення випускової кафедри про затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи і призначення керівника.

Якщо захист магістерської кваліфікаційної роботи не відбувся з поважних причин, про що здобувач освіти має подати відповідні документи, ректор НУБіП України може продовжити термін його навчання до наступного терміну роботи ЕК із захистом магістерських кваліфікаційних робіт, але не більше ніж на один рік. Незалежно від причин, повторний захист магістерської кваліфікаційної роботи в той же рік не допускається.

Додатки

Додаток А

Декану економічного факультету проф.
Діброві А.Д.
здобувача _____ курсу _____ групи
спеціальності: _____
освітньої програми - _____
_____ форми навчання
Освітнього ступеня «Магістр»

(ППП українською мовою)

(П.І. англійською мовою)

ЗАЯВА

Прошу закріпити мене для написання магістерської кваліфікаційної роботи за
кафедрою економіки та призначити керівником

_____ (науковий ступінь, вчене звання):
Тема магістерської кваліфікаційної роботи (українською мовою):

Тема магістерської кваліфікаційної роботи (англійською мовою):

” ____ ” _____ 20 ____ р. Підпис _____

ПОГОДЖЕНО:

” ____ ” _____ 20 ____ р.

Керівник роботи: _____
Підпис

Завідувач кафедри: _____
Підпис

Деканат _____
Підпис

Додаток Б**ФОРМА ОПИСУ РОБОТИ МАГІСТРА**

I. Магістерська кваліфікаційна робота (папка прізвище, рік захисту, наприклад – Ivanov_2024):

1. Робота (Ivanov.doc)
2. Реєстраційна форма (Ivanov_Forma.doc)
3. Додатки (рецензії, схеми, програмний код, акти впровадження тощо) – подаються окремими файлами в zip-архіві

I. РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
1	Назва роботи	Магістерська кваліфікаційна робота
2	Автор (ПІБ)	
3	Дата захисту (рік, місяць, день)	
4	Факультет (ННІ)	
5	Кафедра (шифр, назва)	
6	Напрямок підготовки	
7	Форма навчання	
8	Тема магістерської кваліфікаційної роботи	
9	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	
10	Ключові слова (до 10 слів)	
11	Анотація (до 300 символів)	

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(Підпис)

_____.

ТИТУЛЬНА КАРТКА МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**11.13 – МКР.1036 «С(З)» 2024.10.10 025 ПЗ****НЕСТЕРЕНКО НАТАЛІЇ ВАСИЛІВНИ****(П І П)****Розшифровка (на титулці НЕ ВКАЗУЄТЬСЯ)**

- *11.13 – код кафедри економіки*
- *МР – магістерська кваліфікаційна робота*
- *1036 «С(З)»2024.10.10 – номер і дата наказу («З» заочна форма «С» денна)*
- *025 порядковий номер в наказі*
- *ПЗ пояснювальна записка*

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

* УДК: 338.49:911 373

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри економіки

(підпис) **Діброва А.Д.**
« ____ » _____ 2024р.

(підпис) **Байдала В.В..**
« ____ » _____ 2024р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему **Формування соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах**

Спеціальність **051 – «Економіка»**
(код і назва)

Магістерська програма **Економіка підприємства**
(назва)

Програма підготовки **освітньо-професійна**
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Д.Е.Н., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис) **Єрмаков О.Ю.**
(ПІБ)

Виконала _____
(підпис)

Нестеренко Н.В.
(ПІБ студента)

Київ – 2024

* Індекс УДК можна взяти за посиланням <https://nubip.edu.ua/node/11029>

Додаток Д

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки

д.е.н., проф. _____ **Байдала В.В.**
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)
« ____ » _____ 2022р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧУ**

ІІІ

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність **051 – «Економіка»** _____
(код і назва)

Магістерська програма **Економіка підприємства** _____
(назва)

Програма підготовки **освітньо-професійна** _____
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи **Формування соціальної
відповідальності в сільськогосподарських підприємствах**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від **10 жовтня 2022р. № "С"**

Термін подання завершеної роботи на кафедру **РРРР.ММ.ЧЧ** _____
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, які підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах
2. Стан та рівень корпоративної соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах України
3. Напрями підвищення корпоративної соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах

Дата видачі завдання «16» листопада 2022 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

(підпис)

Балан О.Д.
(прізвище та ініціали)

**Завдання прийняла до
виконання**

(підпис)

Нестеренко Н.В.
(прізвище та ініціали студента)

Додаток Е

Орієнтовний зміст магістерської кваліфікаційної роботи:

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності у сільськогосподарських підприємствах.....	8
1.1. Сутність і особливості корпоративної соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств	8
1.2. Етапи формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств.....	15
1.3. Напрями стимулювання розвитку корпоративної соціальної відповідальності у сільськогосподарських підприємствах.....	19
РОЗДІЛ 2 Стан і рівень корпоративної соціальної відповідальності у сільськогосподарських підприємствах України.....	36
2.1. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.....	36
2.2. Аналіз запровадження та використання соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств.....	47
2.3. Оцінка стану корпоративної соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств (на прикладі ТОВ «Поліський Стандарт» та ТОВ СП «НІБУЛОН»)	57
РОЗДІЛ 3 Напрями підвищення корпоративної соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах.....	70
3.1. Удосконалення організації виробництва продукції рослинництва на основі впровадження інноваційних технологій.....	70
3.2. Оптимізація структури виробничої собівартості для підвищення рівня соціальної відповідальності.....	78
3.3. Напрями підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на основі впровадження корпоративної соціальної відповідальності.....	92
ВИСНОВКИ.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	109
ДОДАТКИ	118

Додаток Ж

**Календарний план-графік
підготовки магістерської кваліфікаційної роботи на тему:**

здобувача кафедри економіки, економічного факультету Національного
університету біоресурсів і природокористування України

(прізвище, ім'я та по батькові)

Науковий керівник: _____

(науковий ступінь, посада, прізвище, ім'я та по батькові)

№	Види і етапи роботи	Термін виконання
1	2	3
1	Затвердження теми і наукового керівника магістерської кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри	
2	Опрацювання першоджерел з теми роботи	
3	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	
4	Проведення економічних досліджень, аналіз одержаних даних	
5	Написання вступу та огляду літератури	
6	Написання другого та третього розділів, опрацювання висновків і пропозицій виробництву	
7	Подача першого варіанта роботи науковому керівникові	
8	Доопрацювання роботи згідно зауважень керівника та її оформлення	
9	Попередній захист роботи на кафедрі	
10	Представлення головних тез дослідження на портерній презентації	
11	Підготовка до захисту роботи на ЕК (написання доповіді, оформлення ілюстрацій)	
12	Захист магістерської кваліфікаційної роботи	

Студент _____

(підпис, прізвище, ім'я та по батькові)

Додаток 3**Зразок оформлення списку використаних джерел**

Приклади оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»:

**Зразки опису самостійних видань (монографій, підручників,
навчальних посібників і т. д.)**

1 автор

- Куркевич А.К. Пренатальна ехокардіографія в діагностиці критичних вроджених вад серця. За ред. І.М. Ємця. Київ, 2015. 180 с.
- Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію. Пер. з англ. Д. Бусько. Львів : Свічадо, 2015. 120 с.

2 автори

- Кухта С.Й., Турчин Ю.В. Львівський професор стоматології К. П. Каліга (1785 – 1845). Львів : Галицька видавнича спілка, 2009. 80 с.
- Сиволоб А.В., Афанасьєва К.С. Молекулярна організація хромосом : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський ун-т», 2014. 287 с.

3 автори

- Шматенко О.П., Гончаренко Н.В., Гончаренко І.Ф. Психологія і деонтологія у фармації : навч. посіб. За ред. О.П. Шматенка. Київ, 2015. 132 с.

4 автори

- Військова епідеміологія з епідеміологією надзвичайних ситуацій. М.А. Андрейчин, О.Д. Крушельницький, В.С. Копча, І.В. Огороднічук. Тернопіль : Укрмедкнига, 2015. 320 с.

Більше 4-х авторів

- Грип, гострі респіраторні захворювання та їх ускладнення : навч. посіб. В.Л. Савицький, В.І. Трихліб, Г.В. Осьодло [та ін.]. Київ, 2016. 206 с.

Продовження Додатку 3

Зразок опису авторефератів

Щукін С.П. Хірургічне лікування хворих з тромботичними ускладненнями при тяжких формах варикозної хвороби : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук : [спец.] 14.01.03 «Хірургія». Нац. ін-т хірургії та трансплантології ім. О. О. Шалімова НАМН України. Київ, 2017. 22 с.

Зразки опису частини видання (статті зі збірника, журналу, розділу з книги):

1 автор

Ланченко Є.О. Організація оплати праці в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та управління АПК*. 2023. Вип. 2. С. 96-110. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2023-185-2-96-110>

2 автори

Байдала В.В., Нагорний В.В. Дослідження ефективності та перспектив розвитку вітрової енергетики у світі. *Економіка та суспільство*. 2023. №55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-83>

3 автори

Мірзоева Т., Балан О., Старенький М. Щодо сутності господарських ризиків у контексті змінних реалій сьогодення. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). С. 218-223. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-30>

4 автори

Stepasyuk L., Cherednichenko O., Sukhostavets A., Volkova N. Improvement of pricing on the market of organic products. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 2023. 1269 012019. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1269/1/012019>

Більше 4-х авторів

Використання вобензиму в комплексному лікуванні хворих працездатного віку на цукровий діабет із гемофтальмом / С.О. Сокур, В.В. Жмурик, І.В. Семенюк [та ін.]. Ендокринна патологія у віковому аспекті : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 26-27 листоп. 2015 р.).

Харків, 2015. С. 90.

Зразок опису електронного ресурсу:

Осецький В.Л., Марчук Г.В. Особливості ціноутворення на ринку об'єктів інтелектуальної власності в умовах цифровізації економіки. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.3>

Відгук

на магістерську роботу здобувача другого (магістерського) рівня освіти
економічного факультету

спеціальності 051 «Економіка» НУБіП України

Крутько Діани Юріївни

на тему : **«Формування соціальної відповідальності в
сільськогосподарських підприємствах»**

Багатофункціональний механізм і високий економічний потенціал впровадження системи соціально-відповідального бізнесу реалізується в усіх без виключення сферах діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. Репутація суб'єкту аграрного бізнесу, його визнання з боку суспільства, якість продукції сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах є важелями, які безпосередньо приносять суб'єкту господарювання прибуток і забезпечують можливості зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішніх аграрних ринках. Із таких наукових позицій соціально-орієнтований бізнес визначається у списку головних конкурентних переваг в системі конкурентних відносин суб'єктів аграрного бізнесу. Саме цим і обґрунтована актуальність і практична значущість теми магістерської роботи Крутько Д.Ю.

Магістерська кваліфікаційна робота засвідчує, що Крутько Д.Ю. оволоділа методикою економічного і статистичного аналізу, демонструє вміння автора вирішувати поставлені задачі і досягати мети. Структура та обсяг виконаної роботи, її викладення повністю відповідають меті роботи.

Діана Юріївна в першому розділі кваліфікаційної магістерської роботи провела теоретичний аналіз сутності категорії корпоративна соціальна відповідальність. Розглянуто етапи формування стратегії КСВ та напрями стимулювання її розвитку. У другому розділі: проведено аналіз використання корпоративної соціальної відповідальності в Україні та проведено оцінку стану КСВ на прикладі ТОВ «Поліський Стандарт» і ТОВ СП «НІБУЛОН». У

третьому розділі – розглянуто напрями підвищення корпоративної соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах. А саме вдосконалення організації виробництва продукції рослинництва на основі впровадження інноваційних технологій і запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на основі впровадження корпоративної соціальної відповідальності.

На підставі викладеного вважаємо, що кваліфікаційна магістерська робота виконана на належному науково-методичному рівні, добре ілюстрована, відповідає вимогам вищої школи і заслуговує високої оцінки, а її автор – Крутько Діана Юріївна – присвоєння освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю «Економіка».

Науковий керівник:

доцент кафедри економіки, к.е.н.

Олександр БАЛАН

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську роботу здобувача другого (магістерського) рівня освіти економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України Крутько Діани Юріївни на тему «Формування соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах», подану на здобуття ОС «Магістр» за спеціальністю 051 – «Економіка»

Однією з головних складових стратегії сталого розвитку аграрної економіки є соціальна відповідальність суб'єктів аграрного бізнесу, яка, по суті, виступає внеском підприємств, їх об'єднань, інших категорій товаровиробників у довгостроковий сталий розвиток суспільства. Репутація суб'єкту аграрного бізнесу, його визнання з боку суспільства, якість продукції сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах є важелями, які безпосередньо приносять суб'єкту господарювання прибуток та забезпечують можливості зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішніх аграрних ринках. Це й засвідчує актуальність теми магістерської роботи Крутько Д.Ю. У процесі підготовки магістерської кваліфікаційної роботи Крутько Д.Ю. виявила досить високий рівень володіння своєю спеціальністю, розкрила теоретичні та практичні питання, що стосуються сутності категорії корпоративна соціальна відповідальність. Структура і обсяг виконаної роботи, її виклад повністю відповідають меті роботи.

У першому розділі висвітлені питання теоретичного характеру: сутність, поняття та класифікація категорії соціальна відповідальність і особливості її формування в сільськогосподарських підприємствах. Другий розділ присвячено якісному аналізу використання корпоративної соціальної відповідальності в Україні та на прикладі ТОВ «Поліський Стандарт» та ТОВ СП «НІБУЛОН». У третьому розділі на основі проведеного аналізу пропонується до практичного запровадження напрями підвищення соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах.

У цілому робота структурно і змістовно виконана на достатньому рівні, може бути допущена до захисту, а її автор заслуговує позитивної оцінки та присвоєння освітнього ступеня магістра з «Економіка».

Рецензент:

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ім'я)

Додаток М**Зразок реферату магістерської кваліфікаційної роботи****Реферат**

Предметом дослідження є теоретичні аспекти формування і функціонування соціальної відповідальності з огляду на підвищення конкурентоспроможності аграрних і агропромислових підприємств, їх об'єднань, товаровиробників інших форм.

Об'єктом виступають процеси активізації соціальної відповідальності суб'єктів агробізнесу.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій із формування соціальної відповідальності суб'єктів аграрного бізнесу.

Відповідно до поставленої мети магістерської роботи визначені та вирішені такі конкретні завдання:

- вивчити еволюцію та обґрунтувати ознаки типології поглядів щодо становлення соціальної відповідальності бізнесу як економічної категорії;
- розкрити сутність, форми прояву, систему об'єктів і суб'єктів соціальної відповідальності суб'єктів аграрного бізнесу;
- ідентифікувати особливості формування та спрямування соціальних інвестицій як основної умови реалізації соціальних проєктів в аграрній сфері;

Розглянуто теоретичні аспекти процесу формування соціальної відповідальності бізнесу.

Проведено аналіз та оцінку наявного стану використання корпоративної соціальної відповідальності суб'єктами агропромислового підприємництва. Запропоновано шляхи впровадження та вдосконалення соціальної відповідальності на підприємстві.

У першому розділі роботи проведено теоретичний аналіз сутності категорії соціальна відповідальність. Розглянуто сучасні моделі впровадження соціальної відповідальності бізнесу.

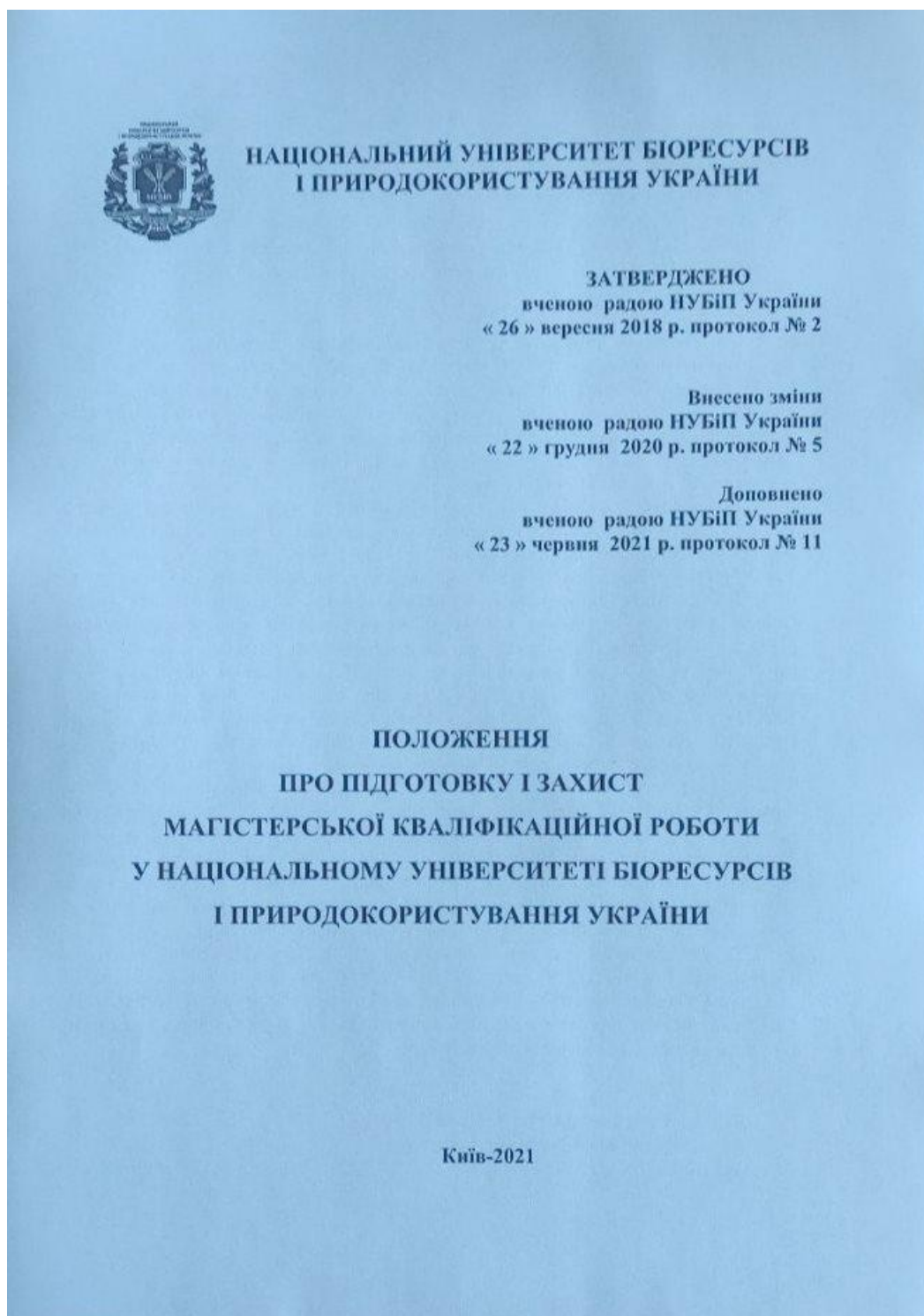
У другому розділі проведено аналіз використання соціальної відповідальності бізнесу в Україні та проведено дослідження фінансових показників і впровадження соціальної відповідальності на ТОВ «Павлівський пивоварний завод»

У третьому розділі розглянуто шляхи формування корпоративної соціальної відповідальності суб'єктів агропромислового підприємництва. А саме можливість формування механізму активізації соціальної відповідальності суб'єктів агропромислового підприємництва та запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності на основі впровадження соціальної відповідальності.

Додаток Н

Ознайомитись з Положенням про підготовку і захист магістерської кваліфікаційної роботи у НУБіП України можна **за посиланням:**

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/16_polozhennya_pro_napis_mag_kvalifikaciynoi_roboti_2021.pdf

Додаток П**Вимоги щодо оформлення робіт, які подаються для перевірки на плагіат та розміщуються в репозитарії НУБіП України**

1. Магістерська кваліфікаційна робота подається єдиним файлом у форматі MS WORD або PDF, першою сторінкою якої є картка магістерської кваліфікаційної роботи, після якої розміщується титульна сторінка, завдання, зміст і т.д.

2. Назва файлу формується за такими правилами: рік захисту, прізвище, ініціали здобувача освіти магістратури:

Наприклад, 2024_Іванов А.І.doc

3. Усі кваліфікаційні магістерські роботи подаються на єдиному носіїві відповідальному на факультеті (Нагорний В.В.)

Додаток Р

ПАМ'ЯТКА СТУДЕНТУ (СЛУХАЧУ)
щодо загальних вимог до виконання магістерських кваліфікаційних робіт

Зміст записів	Норма
Організаційні вимоги	
1. Дата підготовки наказів на затвердження тем і призначення керівників	Не пізніше другого місяця з моменту зарахування студентів (слухачів) на навчання до магістратури
2. Затвердження завдання і плану роботи	Після затвердження теми – протягом десяти днів
Технічні вимоги	
1. Оформлення роботи	Брошування у тверду обкладинку
2. Обсяг роботи, сторінок	Комп'ютерний набір – до 100 стор.
Зміст роботи (в сторінках чи у відсотках від усього обсягу)	
Вступ	до 5 стор.
Розділ 1. (теоретичний)	15-30 %
Розділ 2. (аналіз предмету дослідження)	35-40 %
Розділ 3. (результати досліджень)	35-40 %
Висновки	до 5 стор.
Список використаних джерел	не менше 50 найменувань
Додатки	
На окремому аркуші – слово «Додатки». Перелік додатків нумерується літерами українського алфавіту за винятком літер: Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Нумерація додатків здійснюється в межах кожного розділу: перший розділ: А.1, А.2, А.3 та ін.; другий розділ: Б.1, Б.2, Б.3 та ін.; третій розділ: В.1, В.2, В.3 та ін. При посиланні на додаток у тексті зазначається: дод. А.1.	
Оформлення тексту	
1. Розділи і підрозділи повинні мати заголовки і нумеруватися арабськими цифрами. Структурні елементи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують. Решта розділів нумеруються наступним чином: «РОЗДІЛ 1». Заголовки розділів розміщують по центру на наступному рядку великими літерами, підрозділів – з абзацного відступу малими літерами. Відстань між заголовком і текстом має становити один рядок (3 мм), між попереднім текстом і наступним заголовком має бути не менше ніж два рядки (6 мм). Відстань між рядками заголовка приймають такою, як у тексті.	
2. Шрифт для комп'ютерної верстки	14
3. Інтервал	1,5
4. Кількість рядків на сторінці	29
Поля на сторінці (не менше)	
1. Комп'ютерна верстка	Верхнє – 20 мм Нижнє – 20 мм Ліворуч – 30 мм Праворуч – 10 мм
2. Нумерація сторінок цифрою	Правий верхній кут без рисок і крапок
3. Початок нумерації	З другої сторінки вступу цифрою 4
4. Нумерація таблиць	Послідовно за кожним розділом: 2.1; 2.2; 2.3 і т.д. Розміщення – праворуч на сторінці над назвою таблиці Приклад на стор. 35
5. Нумерація рисунків	Послідовно за кожним розділом (внизу) під рисунком: 2.1; 2.2;

	2.3 і т.д. Приклад: Рис. 1.1. Назва...
6. Посилання в тексті	У разі необхідності: дод. А.1; табл. 2.1; рис. 2.1 При повторному посиланні – див. дод. А.1; див. табл. 2.1; див. рис. 2.1
7. Посилання в тексті на літературні джерела	[14] джерело із списку літератури, [14, с.45-46], якщо в тексті вказана дослівно теза чи якісь показники
Технологічні вимоги	
Комплект роботи:	
1. Картка магістерської кваліфікаційної роботи.	
2. Титульний аркуш.	
3. Завдання до виконання магістерської кваліфікаційної роботи.	
4. Реферат	
5. Зміст.	
6. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності).	
7. Вступ.	
8. Основна частина.	
9. Охорона праці (за необхідності).	
10. Висновки.	
11. Список використаних джерел.	
12. Додатки.	
Не підшиваються, але вкладаються в конверт, який наклеюється до обкладинки магістерської кваліфікаційної роботи:	
1. Індивідуальний навчальний план здобувача освіти;	
2. Відгук керівника магістерської кваліфікаційної роботи (висвітлює рівень використання теоретичних знань для розв'язання завдань дослідження; аналізує методiku дослідження; оцінює якість вирішення завдань дослідження; аналізує та оцінює запропоновані заходи; зазначає тривалість роботи здобувача освіти; виконання календарного плану роботи; участь у науково-дослідній роботі впродовж навчання в університеті; можливість використання пропозицій і рекомендацій здобувача освіти на практиці, наявність професійних навичок за спеціальністю; відношення здобувача освіти до виконання роботи, оцінює магістерську роботу);	
3. Рецензія (визначається значимість теми магістерської кваліфікаційної роботи для практичного застосування, її актуальність; аналізується відповідність змісту магістерської кваліфікаційної роботи її завданням; глибина висвітлення здобувачем освіти магістратури реального стану справ у відповідній галузі; робляться висновки щодо використання у магістерській роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів, елементів наукової новизни; висвітлюються позитивні сторони магістерської кваліфікаційної роботи та її недоліки; оцінюються загальні враження від магістерської кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладання тощо); робиться висновок і рекомендація щодо можливості допущення магістерської кваліфікаційної роботи до захисту; висловлюються зауваження та думка про оцінку магістерської кваліфікаційної роботи за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та про присвоєння певної кваліфікації). Додатково оформлюється в окремі папки з файлами ілюстративний матеріал до доповіді для кожного члена ЕК та самого доповідача.	
Термін виконання роботи	У терміни, визначені в завданні, а саме, повна готовність – за 10 днів до початку роботи ЕК
Дата і місце підпису роботи автором	На титульній сторінці роботи
Допуск до захисту	На титульній сторінці магістерської кваліфікаційної роботи підписи: 1) керівника магістерської кваліфікаційної роботи; 2) завідувача випускової кафедри; 3) декана факультету (директора ННІ)